

IN MEMORIAM

БРАНИСЛАВ БАТО КОВАЧЕВИЋ

Уважене колеге, пријатељи и поштоваоци личности и дјела Бранислава Бата Ковачевића,

Ожалошћена породицо Ковачевић,

Опраштамо се од нашег колеге и пријатеља и врсног ствараоца, дугогодишњег директора Историјског института, професора Филозофског факултета Универзитета Црне Горе и члана Дукљанске академије наука и умјетности – Бранислава Бата Ковачевића.

Сви који смо га познавали знали смо да је Бато, како смо га од милоште звали и у породици и у друштву, велики борац и изузетно моралан и достојанствен човјек. У животу је водио многе битке, личне и друштвене, и све их је, највећим дијелом добијао, али ову посљедњу битку за живот, нажалост није успио да добије. Достојанствено је прихватио неминовни крај, као што је достојанствено и кроз живот ходио.

Опака и подмукла болест, која га је напала када му је здравље већ било начето, користећи бројне ожилке и ране које је у животу добијао, систематски га је ломила и освајала, а он је могао да се брани само свијешћу и иронијом.

Бранислав Бато Ковачевић рођен је 7. децембра 1933. године у Подгорици. Већ у осмој години животну радост му је прекинула смрт оца Станка, стуба породице, у најтеже доба, априла 1941. године, у вихору Другог свјетског рата. Са мајком Вукосавом и малољетним сестрама и братом ратне године је провео у ујчевини, код Поповића, у Морачи. Са 12 година вратио се у порушену Подгорицу, која је на Бата оставила нове ожилке, с којима се носио читавог живота.

На крилима невиђеног елана град се подизао, у полету младости и општег ентузијазма, у чему је и Бато учествовао и срцем и душом. У таквом амбијенту Бато је стасавао и као човјек и као личност.

Гимназију је завршио у Подгорици 1952, а Филозофски факултет, Одсек за историју, у Сарајеву 1959. године. По завршетку школовања вратио се у Подгорицу, град свог живота, гдје је засновао радни однос и породицу.

Бато је у свом животу, осим према породици, имао три љубави – према просвјети, науци и спорту, прије свега фудбалу. Тим љубавима посветио је читаво своје биће.

Бато је, рекао бих, полазио од оне античке максиме – да живот има смисла само ако се посвети другима, људској срећи. Тако се у животу и понашао.

Свој радни вијек посветио је највећим дијелом просвјети. Првих девет година провео је као професор, замјеник директора, а затим директор у Грађевинском школском центру. И као професор, и као организатор наставе и као руководилац Бато је стекао велики углед, и код својих колега и код ученика. Захваљујући томе и огромном његовом ентузијазму и знању та школа је стекла велики углед као једна од најбољих у Црној Гори. Његов успјех и успјех његове школе био је запажен, па је премјештен на мјесто гдје ће своје знање и умјеће моћи да пренесе на све школе. Постављен је најприје за помоћника, а затим за замјеника републичког секретара тј. министра за образовање, науку, културу и физичку културу, у неколико мандата. За све то вријеме па и касније, био је члан, а затим секретар Педагошког савјета Црне Горе.

Тај период је искористио и за лично усавршавање, па је из рада и уз рад завршио магистериј, 1977. године, а седам година касније и докторат историјских наука.

Након истека обавеза у министарству образовања изабран је за председника ССРН Титоград, а потом за председника ССРН Црне Горе. То је била професионална дужност а не Батова права вокација. Његова вокација је била и остала професура. Године 1993. изабран је за професора историје јужнословенских држава у средњем вијеку са методиком наставе историје на Одсјеку за историју и географију Филозофског факултета у Никшићу. Након реизбора на тој дужности је остао до пензионисања 2000. године, па и после пензионисања. На том Одсјеку је био и шеф Катедре за савремену историју.

Значајан период свога живота Бато Ковачевић је посветио науци, нарочито од времена стицања степена магистра историјских наука. За остварене резултате у области науке Научно вијеће Историјског института га је 1991. године изабрало у звање научног савјетника. Ипак, науци је могао да се посвети у већој мјери тек након избора за директора Историјског института, марта 1994. године.

Уочи Батова доласка за директора Институт је преживљавао можда најтеже тренутке у свом педесетогодишњем постојању. Било је то вријеме незапамћене инфлације, али и бројних других организационих, политичких и идеолошких проблема у самој кући. Ту је нови директор положио велики испит, не само професионални него и људски, избјегао

бројне Сциле и Харидбе и увео ту институцију у мирне воде. Због тога се с правом може рећи да је немјерљив Ковачевићев допринос развоју Института и његовом угледу и општој афирмацији научне мисли о Црној Гори. Иако у тешкој финансијској ситуацији, Институт је објавио вриједна издања, наставио или покренуо неке капиталне пројекте и тиме постигао значајне успјехе.

Но, овом приликом је неопходно нешто рећи и о Батовом личном научном опусу. Тај опус је врло импозантан. Самостално или као коаутор објавио је осам књига, посебних издања, од којих су двије доживјеле два издања, као приређивач 14 књига, као уредник потписао је 64 издања. Објавио је 320 научних чланака, есеја, приказа и других научних прилога. Његову библиографију и биобиблиографију објавио је Библиографски вјесник, орган Друштва библиотекара Црне Горе и Централне народне библиотеке „Ђурађ Црнојевић“, у троброју за 2008. годину. У њему се наводе 1243 биобиблиографске јединице.

Ако бих морао да издвојим три његова најважнија научна дјела онда бих се определијели за сљедећа: „Комунистичка партија Црне Горе 1945-1952“, као пионирски подухват, затим „Савезничко бомбардовање Црне горе 1943 – 1944“ и „Страдање црногорских четника 1944 – 1945“, не само због научних резултата које је у њима дао него и због богате документације коју даје у прилогу.

У књизи о савезничком бомбардовању се налази битан податак да руководство НОП-а није наручило бомбардовање југословенских градова, него руководство противничког покрета, а руководство НОП-а је чак протестовало против бомбардовања.

Бата Ковачевића је, поред осталих бројних тема, посебно окупирала судбина Црне Горе од краја 18. до средине 20. вијека, континуитет црногорске државности, међународно признање Црне Горе, главне битке за Црну Гору, пад Црне Горе 1916. године, судбина Црне Горе између два свјетска рата, феномен Другог свјетског рата, па је тим поводом организовао неколико научних скупова и припремио за штампу неколико старих издања. Своје погледе на црногорско национално питање објавио је у другом издању књиге „Ђилас херој – антихерој“, указујући на неке Ђиласове заблуде.

Бато Ковачевић је био уредник свих посебних Институтских издања и руководилац обновљеног пројекта „Историја Црне Горе“.

Ковачевић је био члан ДАНУ од њеног оснивања (1999) и члан Одбора за историјске науке ЦАНУ. У више наврата биран је за члана Редакције „Историјских записа“, ЛИЧ-а, „Наставе историје“, Црногорске библиографије 1494-1994, ревије „Овдје“, „Физичке културе“, више научних зборника и стручних публикација.

Био је члан Савјета Филозофског факултета у Никшићу и његов предсједник, члан Сената Универзитета ЦГ, члан Скупштине Универзитета, предсједник Издавачког савјета листа „Побједа“, члан Међурепабличко-покрајинске комисије за културу, предсједник Друштва историчара Црне Горе, члан Предсједништва СДИЈ, члан Комисије за израду наставних програма из историје. Био је предсједник Извршног одбора и Скупштине СИЗ-а за културу Титоград, предсједник Фонда за културу и физичку културу Титоград, члан Републичке скупштине СИЗ-а усмјереног образовања.

Његово ангажовање у спортским организацијама је посебна прича. Дуго година је био члан управе фудбалског клуба „Будућност“. Био је члан Фудбалског савеза Црне Горе и потпредсједник Фудбалског савеза СФРЈ, предсједник Савеза за физичку културу Црне Горе, члан Скупштине ЈОК, учесник Конгреса ФИФА. Аутор је више радова из историје физичке културе и спорта. Захваљујући спорту обишао је четири континента. Заслужни је члан ФСЦГ (1975) и ФСЈ (1976). Добитник је више домаћих и међународних признања, плакета и диплома за рад у спорту.

За своје стваралаштво Бато Ковачевић је добио неколико значајних признања и одличја. Године 1977. добио је награду „Октоих“, највеће републичко признање за допринос унапређењу васпитања и образовања. За научни допринос добио је Награду ослобођења Титограда, затим Орден рада са златним вијенцем и друга признања.

Дуго сам се познавао с Батом Ковачевићем, али тек од његовог доласка у Институт постали смо блиски пријатељи и такви остали до краја.

Бато је заиста био риједак човјек и друг. Красиле су га најљепште људске особине и високе моралне вриједности. Било је не само задовољство него и част познавати га, а камо ли сарађивати и дружити се с њим. Иако су га у животу погађали породични губици и друге недаће тиме није оптерећивао друге. Своју муку носио је сам.

Био је ведар и критички дух, више реалиста него идеалиста, али је бранио велике људске идеале, нарочито начела слободе и правде.

Његов одлазак је велики губитак не само за његову породицу, него и за друштво у цјелини, посебно за историографију. Међутим, његови научни радови остају и његово богато морално саљеђе, као свједочанство о животу и стваралаштву једне велике и часне личности и о његовим моралним вриједностима и исказаном патриотизму и најтежим тренуцима.

Нека је вјечна слава и хвала академику, професору и доктору историјских наука Браниславу Бату Ковачевићу.